

**Zaraza niebieska *Orobanche purpurea* (= *Orobanche coerulea*)
nad Jeziorem Suszewskim na Pojezierzu Gnieźnieńskim**

Zaraza niebieska występuje w rozproszeniu na terenie całej Europy dochodząc na północy do centralnej części Wysp Brytyjskich, południowo-wschodniej Szwecji oraz środkowych i południowych obszarów europejskiej części ZSRR (Chater, Webb 1972). Zaliczana jest do elementów stepowych, znajdując dogodnie warunki na ciepłych, silnie nasłonecznionych zboczach pokrytych murawami kserotermicznymi i suchymi zaroślami (Mądalski 1967). W Polsce roślina ta jest niezwykle rzadko spotykana.

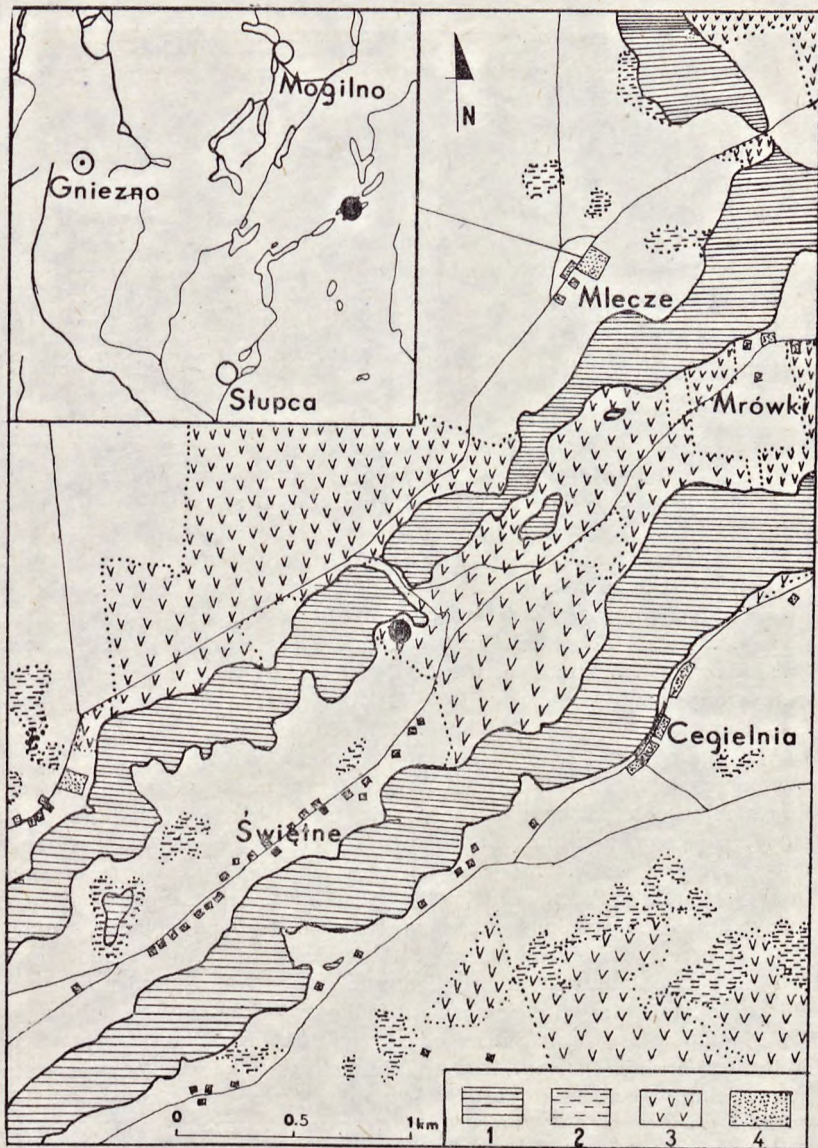
Dobrą cechą diagnostyczną, różniącą ten gatunek od innych taksonów z rodzaju *Orobanche*, jest obecność dwóch podkwiatków przytulonych do zrosłodziałkowego, 4(—5) ząbkowego kielicha. W świeżym stanie cechą rzucającą się w oczy jest fioletowa barwa łodygi.

Podczas badań terenowych dnia 7 czerwca 1984 roku odkryto nowe stanowisko tej rzadkiej rośliny na południowo-wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego (ryc. 1). Rośnie ona na sztucznie usypanym wale obronnym pochodzącym prawdopodobnie z czasów najazdu szwedzkiego, usytuowanym na niewielkim półwyspie w północno-wschodniej części Jeziora Suszewskiego, w sąsiedztwie wąskiego przesmyku oddzielającego Jezioro Suszewskie od Jeziora Wójcińskiego. Zatoczka oddzielająca półwysp od przesmyku w chwili obecnej jest zarośnięta roślinnością szuwarowo-bagienną przechodzącą w zarośla wierzbowe i oles.

Zaraza niebieska rośnie na południowym stoku wału wewnętrznego w jego części szczytowej na wysokości 4 m. Stwierdzono występowanie 3 okazów wyrastających z jednego miejsca i pasożytujących na *Achillea millefolium*. Wszystkie rośliny były w tym okresie w początkowym stadium kwitnienia. Wysokość pędów nadziemnych dochodziła do 40 cm.

Roślinność pokrywająca stoki wałów ma charakter murawy kserotermicznej z nielicznymi gatunkami drzewiastymi i krzewiastymi jak: brzoza brodawkowata *Betula verrucosa*, grusza pospolita *Pirus communis*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna* i róża dzika *Rosa canina*. Z roślin zielnych występują: ciemiężyk biało kwiatowy *Vincetoxicum officinale*, czyściec prosty *Stachys recta*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, lebiódka pospolita *Origanum vulgare*, pajęcznica gałęzista *Anthericum ramosum*, przetacznik pagórkowaty *Veronica teucrium*, szalwia łąkowa *Salvia pratensis*, tymotka Boehmera *Phleum Boehmeri* i wiele innych.

Niezaprzeczalne wartości historyczne i przyrodnicze tego terenu win-

Ryc. 1. Stanowisko zarazy niebieskiej *Orobanchae purpureae* (= *Orobanchae coeruleae*) nad jeziorem Suszewskim. 1 — wody; 2 — bagna; 3 — lasy; 4 — obszary zabudowane. — *Orobanchae purpureae* (= *O. coeruleae*) in its locality on the Suszewskie lake. 1 — waters; 2 — swamps; 3 — forests; 4 — built-up sites

ny być uwzględniane w turystycznym zagospodarowaniu rynny polodowcowej ciągu jezior: Powidzkiego, Budzisławskiego, Wilczyńskiego, Wójcińskiego i Ostrowskiego.

Julian Chmiel

PISMIENNICTWO

Chater A. O., Webb D. A. 1972 *Orobanchae*. W: *Flora Europaea* 3: 286—293.

Mądalski J. 1967. Rodzina *Orobanchaceae*. W: *Flora Polska* 11: 25—52.

Stanowisko płaszczencea falistego *Plagiothecium undulatum* na Pojezierzu Augustowskim

We florze mchów Polski płaszczeniec falisty *Plagiothecium undulatum* B. S. G. jest rzadkim przedstawicielem elementu górskiego na niżu północnym i północno-wschodnim. Poza zwartym zasięgiem karpacko-sudeckim dotychczas stwierdzony został na Wolinie, Pomorzu Zachodnim, Gdańskim, Kartuskim, Mazurskim i w Białowieckim Parku Narodowym (Dietzow 1938, Lisowski 1961, Szafran 1961, Gocławska, Sokołowski 1966, Karczmarz, Sokołowski 1977). Ostatnio zostało podane jego odosobnione stanowisko w Górach Świętokrzyskich (Bróż 1977). W górach wchodzi w skład warstwy mszystej zespołu świerczyny karpackiej regla górnego *Piceetum tatricum* oraz sudeckiego boru świerkowego *Piceetum hercynicum*. Na niżu występuje w warstwie mszystej boru świerkowego torfowcowego *Sphagno girgensohnii-Piceetum*. Na Pojezierzu Kartuskim rośnie w darni śródwydmowych sośnin z udziałem świerka. Jego pojedyncze stanowiska północne w pasie pojezierzy i Białowieckim Parku Narodowym są związane z chłodniejszym i wilgotnym klimatem, a nader ściśle ze zbiorowiskami leśnymi z licznym udziałem świerka.

Plagiothecium undulatum jest gatunkiem charakterystycznym związku *Vaccinio-Piceion*. Z grupy innych gatunków tego związku na stanowisku w dolinie Rospudy występują jeszcze takie mchy jak: *Dicranum polysetum*, *Ptilium crista-castrensis* i wątrobowiec o podobnym do niego typie rozmieszczenia na niżu i w górach — *Bazzania trilobata*. Z widłaków częstszy jest widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*. Natomiast mszaki wyróżniające zespół boru świerkowego torfowcowego na podłożu torfowym reprezentują trzy torfowce: *Sphagnum girgensohnii*, *S. palustre* i *S. squarrosum*, mech *Thuidium tama-*